

Skal finne ut mer om mystisk kvinne fra år 0

«Svingerudsteinen» er verdens eldste rune og var global nyhet da den ble funnet. Nå tror arkeologene at de kan finne flere brikker til puslespillet rundt «Idiberug».

Av Eirik Sørenmo Påsche og Tina Brock

– Vi jobber med å sette sammen de ulike fragmentene vi har. Med dem kan vi forsøke å tolke gravfeltet som helhet og komme nærmere en forståelse av tidlig bruk av runer, sier Steinar Solheim.

Han er prosjektleder for utgravingen på Svingerud i Hole.

De vurderer nå et nytt besøk i sommer i håp om å finne flere deler av historien.

– Vi har flere fragmenter som kan settes sammen med noen av de fragmentene vi har funnet tidligere, sier han.

Er det et kvinnenavn?

På runesteinen er det tydelig risset inn åtte runer, men å tyde hva det står har vært krevende.

Skrivemåter i eldre innskrifter varierte mye. I tillegg endret språket seg mye fra disse runene ble risset og frem til vikingtiden og middelalderen

Samtidig har steinen mange forskjellige innrissinger. Likevel har runolog og professor ved Kulturhistorisk museum Kristel Zilmer noen forslag etter å ha undersøkt den tydeligste innskriften.

– Teksten omtaler muligens en kvinne. Innskriften kan gjengi et navn som Idibergu eller en bøyingsform av Idibera. En annen mulighet er at det står ristet et slektsnavn som Idiberung. Det finnes flere tolkningsforslag, forteller hun.

Men hvem denne kvinnen var, mener Solheim blir vanskelig å finne ut av.

– **Vi har undersøkt graven hvor det er rester etter menneskebein, og vi har denne runesteinen med dette mulige kvinnenavnet på. Så mye nærmere enn akkurat det tror jeg ikke vi skal håpe å komme, sier han.**

Skrifttypen på runesteinen sier hun er et runealfabet ved navn

eldre futhark

– Vi håper at vi i løpet av året kommer frem til et bilde av helheten og hva vi har med å gjøre, sier Zilmer.

Nålen i høystakken

Høsten 2022 dro arkeologene tilbake til utgravingen. Da gjorde de nye funn av sandstein fra Ringerike med innrissinger og spor etter runer.

De fant to større og to mindre stykker som viste seg å passe sammen. To av disse har enda en runeinnskrift.

– Det er et pågående arbeid, så vi kan ikke si hvor mange av disse som faktisk passer sammen enda, sier Solheim.

Dersom de drar tilbake håper Solheim å finne mer – selv om han vet at det blir som å lete etter nålen i høystakken.

– **Enkelte av fragmentene som vi mangler på de ulike runesteinene, er veldig små. Skal vi ut i felt er det betydelige masser vi må gå gjennom for å finne en stein på kanskje 2x2 centimeter, sier han.**

Kom fra en større stein

«Svingerudsteinen» ble funnet i forbindelse med utbyggingen av Ringeriksbanen mellom Sandvika og Hønefoss.

Gravfeltet bestod av fire gravhauger og to

flatmarksgraver
fra eldre jernalder.

Etter en grundig analyse kunne arkeologene fortelle at runesteinen er fra mellom år 1 og 250. Dette fant de ut ved hjelp av brente bein og trekull i graven.

Det vil si at runesteinen er mellom 1800 og 2000 år gammel. Det gjør den til verdens eldste daterte runestein.

Runolog Zilmer sier de har visst fra begynnelsen at steinen var en del av noe mer.

– Det er et stykke med bruddkanter langs alle veier som sier oss at det er fra en større stein, sier hun.